

Přechod vlastnictví na stát

K přechodu vlastnictví na stát k „opět zabraným“ nemovitostem (na základě rozhodnutí podle § 2 odst. 2, § 4 odst. 3 zákona č. 142/1947 Sb.) ke dni 1.1.1951 a později nebylo zapotřebí, aby byla splněna (jiná) podmínka, kdy by „stát vyjádřil vůli převzít majetek“, formou „řádného správního rozhodnutí“.

K přechodu vlastnictví na stát k „opět zabraným“ nemovitostem (na základě rozhodnutí podle § 2 odst. 2, § 4 odst. 3 zákona č. 142/1947 Sb.) ke dni 1.1.1951 a později nebylo zapotřebí, aby byla splněna (jiná) podmínka, kdy by „stát vyjádřil vůli převzít majetek“, formou „řádného správního rozhodnutí“.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 1060/2001, ze dne 26.9.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně K. k. p. n. S., proti žalované České republice - P. f. Č. r., za účasti vedlejšího účastníka na straně žalované, zastoupeného advokátem, o určení vlastnictví, vedené u Okresního soudu Praha - západ pod sp. zn. 6 C 1537/98, o dovolání vedlejšího účastníka proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 24.1.2001, č.j. 26 Co 358/99-278, tak, že rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 24.1.2001, č.j. 26 Co 358/99-278, a rozsudek Okresního soudu Praha - západ ze dne 2.2.1999, č.j. 6 C 1537/98 - 113, se zrušují, a věc se vrací okresnímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Odvolací soud potvrdil rozsudek, jímž soud prvního stupně určil, že žalobkyně je vlastníkem ve výroku označených nemovitostí. Přisvědčil především názoru, že při nedostatku úpravy, která by „řešila restituci církevního majetku“, a vzhledem k tomu, že nelze užít ani ustanovení § 32 odst. 2 zákona č. [229/1991](#) Sb., je namístě, aby věc byla posouzena podle obecných občanskoprávních předpisů. Žalobkyně byla nesporným původním vlastníkem dotčených nemovitostí, a jejich vlastnictví stát „postupem podle předpisů o pozemkových reformách“ nikdy nenabyl, protože vlastnictví nemohlo být ani platně (posléze) převedeno na vedlejšího účastníka. Za správný pokládal odvolací soud i závěr, že k nabytí vlastnictví na základě zákona č. 142/1947 Sb. bylo nutné, aby stát vyjádřil kvalifikovaně vůli majetek znovu zabraný převzít, a to se mohlo stát pouze „řádným správním rozhodnutím“, a nikoli jen faktickým převzetím (poznámka zamýšleného převzetí v pozemkových knihách měla význam jen informativní). Protože tato podmínka (správního rozhodnutí) splněna nebyla, nemohlo dojít k přechodu vlastnictví na stát ani dnem 1.1.1951, kdy nabyl účinnosti občanský zákoník č. 141/1950 Sb., který opustil princip, že k přechodu vlastnictví k věcem nemovitým bylo zapotřebí zápisu do pozemkových knih. Proti svému rozsudku připustil odvolací soud dovolání.

Vedlejší účastník na straně žalované (zastoupen advokátem) ve včasném dovolání odvolacímu soudu vytkl, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právní posouzení otázky přechodu vlastnictví na

stát, k němuž docházelo na základě zákona č. 142/1947 Sb. Podle dovolatele zákon č. 142/1947 Sb. výslovně ukládal státu pouze provést revizi a vydat rozhodnutí o jejím výsledku, a v daném případě takové rozhodnutí nesporně vydáno bylo; povinnost vydat další rozhodnutí (o převzetí majetku) ze zákona nevyplývá, což dokládá i dobová soudní praxe, jestliže za podmínku nabytí vlastnického práva měla toliko „faktické převzetí“ zabraných nemovitostí. I kdyby však takové rozhodnutí bylo nutno vydat, popř. převzetí zapsat do pozemkových knih, a do 1.1.1951 se tak nestalo, k přechodu vlastnického práva na stát by stejně došlo, a to účinností zákona č. 141/1950 Sb. Za nesprávný označil dovolatel též názor, že spor lze posuzovat podle obecných předpisů, neboť je k dispozici úprava speciální, provedená zákonem č. [298/1991](#) Sb., a řeholní řády a kongregace nemohou vlastnické právo k nemovitému majetku neplatně převedenému na stát uplatnit jinak, než v jeho mezích.

Žalobkyně se ve vyjádření k dovolání ztotožnila s odvolacím soudem; podle jejího názoru vlastnictví na stát přecházelo až převzetím nemovitostí ve formě vydání náležitého správního aktu (vkladní listiny), a to se nestalo. Restituční zákon č. [298/1990](#) Sb. použit nelze, poněvadž se nevztahuje na zemědělskou a lesní půdu, obytné a hospodářské budovy sloužící k zemědělské a lesní výrobě, jakož i na ostatní zemědělský majetek.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1.1.2001 - dále jen „o.s.ř.“).

Dovolání je přípustné (§ 236 odst. 1 o.s.ř.), neboť odvolací soud tak zvláštním výrokem stanovil (§ 239 odst. 1 o.s.ř.); jelikož právní otázku, pro kterou pokládal své rozhodnutí za zásadně významné, formuloval toliko v jeho odůvodnění, je nutné mít zato, že dovolacímu přezkumu jsou otevřeny všechny otázky, na jejichž posouzení napadené rozhodnutí spočívá (srov. náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 20.2.1997, sp. zn. III. ÚS 253/96, uveřejněný v příloze částky 7/1997 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

Z toho, že založení přípustnosti dovolání vychází z předpokladu zásadního významu rozhodnutí po stránce právní, plyne, že způsobným dovolacím důvodem je pouze důvod ve smyslu ustanovení § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř. (jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci), a ten dovolatel svými námitkami, které uplatnil v dovolání, skutečně vystihl. Skutkové závěry odvolacího soudu (s výjimkou jejich kvalifikované neúplnosti - viz dovolací důvod § 241 odst. 3 písm. b/ o.s.ř.) tedy přezkumu nepodléhají a dovolací soud z nich vychází (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28.1.1993, sp. zn. 7 Cdo 14/92, uveřejněný pod č. 34/1994 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

Jelikož s výjimkou vad řízení podle § 242 odst. 3 o.s.ř. (jež nebyly v dovolání tvrzeny a z obsahu spisu se nepodávají) je dovolací soud vázán uplatněnými dovolacími důvody (včetně toho, jak byly dovolatelem obsahově vymezeny), je předmětem dovolacího přezkumu v první řadě správnost dovolatelovy námitky, že právní posouzení věci mělo vycházet nikoli z obecných občanskoprávních předpisů, nýbrž z předpisů zvláštních, jmenovitě zákona č. [298/1990](#) Sb.

O nesprávné právní posouzení věci či určité právní otázky ve smyslu dovolacího důvodu dle § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř. se jedná v případě, že odvolací soud na zjištěný skutkový stav aplikoval nesprávný právní předpis nebo správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej nesprávně aplikoval.

Podle preambule zákona č. [298/1990](#) Sb., ve znění zákona č. [338/1991](#) Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého (dále jen zákona č. [298/1990](#) Sb.), je jeho účelem náprava křivd způsobených řeholním řádům a kongregacím v padesátých letech, zejména protiprávním odnětím jejich nemovitého majetku. K naplnění tohoto účelu byl ustanovením § 1 odst. 1, 3 nemovitý majetek uvedený v příloze č. 1 a 3 prohlášen ke dni účinnosti zákona (19.7.1990 resp. 1.8.1991) za vlastnictví jednotlivých řádů a kongregací, nemovitý majetek uvedený v příloze č. 2 za vlastnictví a. o., a za vlastnictví jednotlivých řádů a kongregací a a. o. byl prohlášen také movitý majetek (§ 1 odst. 4), který byl ke dni 10.4.1950 umístěn v těchto nemovitostech, pokud existuje a je známo, kde se nachází.

V judikatuře Nejvyššího soudu byl vícekrát (kupř. v rozsudcích ze dne 30.5.1996, sp. zn. 3 Cdon 647/96, ze dne 29.5.1997, sp. zn. 3 Cdon 404/96, ze dne 23.2.1999, sp. zn. 2 Cdon 669/97, ze dne 25.2.1999, sp. zn. 2 Cdon 1802/97, ze dne 30.6.1999, sp. zn. 20 Cdo 409/98, ze dne 30.11.1999, sp. zn. 20 Cdo 1601/98, ze dne 30.5.2000, sp. zn. 20 Cdo 2044/98, ze dne 29.6.2000, sp. zn. 20 Cdo 2181/98, ze dne 28.11.2001, sp. zn. 20 Cdo 28/2000, ze dne 13.12.2001, sp. zn. 20 Cdo 1276/2000, ze dne 30.1.2002, sp. zn. 20 Cdo 910, 20 Cdo 1380/2000, 20 Cdo 1314/2001, 20 Cdo 1497/2001 a 20 Cdo 1374/2001, a ze dne 28.2.2002, sp. zn. 2303/2000) vysloven názor (z něhož odvolací soud vycházel), že subjekt, který je podle zákona č. [298/1990](#) Sb. oprávněným k majetku vypočtenému v příloze tohoto zákona, není legitimován k uplatnění vlastnického práva k tomu majetku, který sice byl odňat řeholním řádům a kongregacím při výkonu státního dozoru nad majetkem církví a náboženských společností, ale v příloze tohoto zákona uveden není (s touto právní větou byl rozsudek ve věci sp. zn. 3 Cdon 404/96 uveřejněn v časopise Soudní judikatura pod č. 78/1997).

Toto pojetí vychází z toho, že určité postupy odnětí majetku, vycházející z existence státního dozoru nad majetkem církví a náboženských společností, byly uplatněny při odnímání majetku církevních subjektů coby postupy typické resp. obecné, přičemž jejich organizační a ideový základ spočíval v tom, že byly regulovány obecnými právními instrumenty, a vyplýval z všeobecného záměru, jímž byla univerzální likvidace majetkových podstat řádů a kongregací. Zákon č. [298/1990](#) Sb. proto postihuje svými restitučními prostředky především je, jestliže zásadně jimi byly napravené majetkové křivdy páchané, a to nejméně potud, že upravuje restituci vlastnictví toho majetku, jenž byl právě v jejich rámci odňat původním vlastníkům.

Tím se vymezuje i restituční charakter tohoto zákona; subjektová určení (osob oprávněných a povinných) stejně jako právní nástroje obnovy vlastnictví (prohlášení výčtem) jsou z něj samozřejmě, a „restituční skutkovou podstatu“ (určitou formu odnětí majetku) lze v konkrétních případech dovodit. Zákon č. [298/1990](#) Sb. tak nabývá znaků obdobných těm, jež jsou vlastní restitučním předpisům ostatním, pročež se uplatní právě ty rysy speciality, které jsou jim vlastní.

Problém vztahu speciálních restitučních předpisů k předpisům obecným je v soudní praxi dlouhodobě známý; platí, že jsou-li splněny subjektové i předmětové předpoklady aplikace předpisů restitučních, lze užít jen je, a k vlastnické obnově jsou k dispozici pouze ty instrumenty, které jsou

jimi upraveny.

Aby mohl být restituční zákon č. [298/1990](#) Sb. aplikován (aby z přihlídnutí k němu mohly být vyvozovány závěry o tom určení, o které v dané věci šlo), aniž se uplatní obecné občanskoprávní předpisy, je tedy nezbytné, aby pro posuzovaný právní vztah měl povahu předpisu (ve vztahu k úpravě obecné) speciálního. To předpokládá, jak bylo řečeno, splnění určitých podmínek, včetně té, jež se pojí s vymezením restituční skutkové podstaty.

Ve smyslu závěrů, jež ve výše označených rozhodnutích Nejvyšší soud formuloval, je proto okolnost, že nemovitý majetek (určení vlastnictví k němuž se žalobkyně domáhá) není v přílohách zákona č. [298/1990](#) Sb. uveden, významná (ve prospěch toho, že se s úspěchem takového určení domáhat nemůže) jen tehdy, jestliže do dotčených právních poměrů žalobkyně tento zákon vůbec dopadá.

Konstrukce „restituční skutkové podstaty“, jež je součástí vymezení celkového „restitučního“ charakteru zákona č. [298/1990](#) Sb., vychází - jak uvedeno shora - z existence státního dozoru nad majetkem církví a náboženských společností, jež nalézal výrazu v působnosti Státního úřadu pro věci církevní, resp. ministerstva školství a kultury, v existenci správy majetkových podstat řádů a kongregací (jež nesloužily řeholním účelům) Náboženskou maticí, a v oprávněných dovozovaných z jejího statutu, jež byly posléze - ohledně spravovaného majetku - (typicky) finalizovány darovacími smlouvami ve prospěch československého státu.

Existenci této „restituční skutkové podstaty“ však v dané věci dovodit nelze, jestliže sporné nemovitosti přešly na stát (již) při revizi první pozemkové reformy podle zákona č. 142/1947 Sb.

Do posuzovaných právních poměrů tudíž zákon č. [298/1990](#) Sb. nezasahuje, a ve vztahu k nim povahu speciálního předpisu, vylučujícího užití předpisů obecných, proto mít nemůže. Důsledky speciality zákona č. [298/1990](#) Sb. se neprosadí, a z toho, že sporné nemovitosti nejsou uvedeny ve výčtu jeho příloh, žádný relevantní závěr (obdobný tomu, který za jiných souvislostí Nejvyšší soud pokládá za klíčový) vyvodit nelze.

Opačný názor, vyjádřený v dovolání, proto neobstojí, a dovolací důvod, který na něm dovolatel založil, tedy neobstojí rovněž.

Jinak je tomu co do další námitky dovolání, směřující proti právnímu posouzení předpokladů přechodu vlastnictví na stát v případě, kdy byl tento přechod založen zákonem č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákonem č. 142/1947 Sb.).

Tento zákon podrobil revizi úpravu pozemkového vlastnictví provedenou podle zákona č. 215/1919 Sb., o zabránění velkého majetku pozemkového (tzv. "zákonu záborového"), a předpisů provádějících, a to ohledně majetku, vymezeného v ustanovení § 1 písm. a/ až d/, odst. 2, 3.

Podle § 2 zákona č. 142/1947 Sb. podléhají revizi rozhodnutí a opatření (včetně rozhodnutí o přidělu,

popř. též přidělových listin), vydaná podle označených právních předpisů příslušnými orgány (odst. 1); provést revizi a vydat rozhodnutí o jejím výsledku (odst. 2) příslušelo ministerstvu zemědělství, jež rozhodovalo podle usnesení revisní komise (odst. 3). Revisní komise neměla povahu veřejného správního orgánu, a rozhodnutí ve smyslu tohoto ustanovení bylo považováno za samostatný správní akt ministerstva zemědělství.

Podle § 4 odst. 1 ministerstvo zemědělství zrušilo rozhodnutí podle ustanovení § 3 písm. a/ záborového zákona, kterým byly vyloučeny zabrané objekty ze záboru, jestliže shledalo, že u vyloučeného objektu nebyly v počáteční den účinnosti záborového zákona splněny předpoklady „podle tohoto usnesení“, dále zrušilo též rozhodnutí o propuštění půdy ze záboru podle § 11 záborového zákona, jakož i o ponechání zabrané půdy podle § 20 přidělového zákona (zákona č. 81/1920 Sb.), jestliže při revizi shledalo, že nebyly splněny zákonné podmínky, aby půda byla propuštěna nebo ponechána. Podle § 4 odst. 3 zrušením těchto rozhodnutí stávají se nemovitosti ze záboru vyloučené nebo propuštěné (ponechané) opět zabranými „ačli v případech uvedených v odstavci 2 nebude vydáno nové rozhodnutí o propuštění podle § 11, věty druhé záborového zákona nebo o ponechání podle § 20 přidělového zákona“.

Zákon nestanovil lhůtu, ve které měla být revize provedena; uvádělo se, že doba revize skončí dnem, kdy vlastníkovi bylo doručeno rozhodnutí o revizi (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3.2.2000, sp. zn. 24 Cdo 1232/98).

Zákon č. 142/1947 Sb. je dosud platný; jeho ustanovení se však nepoužijí ode dne účinnosti zákona č. [229/1991](#) Sb., o půdě, ve znění pozdějších předpisů (§ 32 odst. 1).

Vzhledem ke svému účelu (revizi postupů podle jiných předpisů) neupravoval zákon č. 142/1947 Sb. podrobněji konkrétní postupy přechodu dotčeného vlastnictví na stát, neboť zrušením výše uvedených rozhodnutí, a tím důsledkem, že se dotčené nemovitosti staly „opět zabranými“, se logicky uplatnily postupy, jež zakotvily předpisy předchozí, jmenovitě zmiňovaný zákon záborový, jakož i zákon náhradový (zákon č. 329/1920 Sb., o převzetí a náhradě za zabraný majetek pozemkový); podle § 17 zákona č. 142/1947 Sb. se pro řízení podle něho měly přiměřeně užít předpisy záborového zákona a zákonů jej doplňujících. Uvedené platilo, pokud zákon č. 142/1947 Sb. nestanovil (přesto) jinak.

Při hodnocení podmínek, za nichž mohl stát nabýt vlastnictví na základě zákona č. 142/1947 Sb., bylo proto nutné mít na zřeteli především ty, jež stanovily zákony č. 215/1919 Sb. a č. 329/1920 Sb.

Oba soudy vycházely z toho, vykládaje pojem „převzetí“ nemovitostí, užívaný těmito předpisy, že - do účinnosti zákona č. 141/1950 Sb., občanského zákoníku - bylo nutnou podmínkou nabytí vlastnictví státem k nemovitostem „opět zabraným“ podle zákona č. 142/1947 Sb., aby došlo k řádnému zápisu do veřejných knih k tomu určených podle ustanovení § 431 obecného zákoníku občanského ze dne 1.6.1811 (ku vkladu vlastnického práva neboli intabulaci).

Oproti tomu dovolatel namítá, a odkazuje na dobovou judikaturu, že postačilo „převzetí“ faktické.

Tento spor, interpretovaný dobovou i současnou právní literaturou nejednoznačně, však pro výsledek posuzované věci význam nemá.

Tzv. intabulační princip byl totiž opuštěn dnem 1.1.1951, kdy nabytl účinnosti občanský zákoník č. 141/1950 Sb., který umožnil v ustanovení § 111 odst. 1 nabytí vlastnictví k věcem jednotlivě určeným, tedy i k nemovitostem, již samou smlouvou, a ustanovením § 114 pozbyl zápis v pozemkové knize konstitutivní povahu i v případech přechodu vlastnictví výrokem soudu, úřadu nebo orgánu veřejné správy.

Důsledky toho, pro právní jednání do uvedeného data nedokončená (vkladem do pozemkových knih), byly již v soudní praxi popsány (viz Ze zprávy o rozhodování soudů ve věcech vlastnického práva k nemovitostem bývalého Nejvyššího soudu SSR, Cpj 69/82, uveřejněné ve Sborníku Nejvyšší soud ČSSR, Nejvyšší soud ČSR a Nejvyšší soud SSR o občanském soudním řízení a o řízení před státní notářstvem, IV, SEVT Praha, 1986, část první, strana 158, Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 12. 1995, sp. zn. Cpjn 36/95, k výkladu některých dalších ustanovení zákona č. [229/1991](#) Sb. a jejich aplikaci v praxi soudů, publikované pod č. 16/1996 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, náleží Ústavního soudu České republiky, uveřejněný pod č. [166/1995](#) Sb. a další).

V posledně uvedeném nálezu kupř. Ústavní soud uvedl - posuzuje příbuzný problém - že po účinnosti občanského zákoníku (1.1.1951) zůstalo jedinou podmínkou nabytí vlastnictví k přiděleným nemovitostem přidělové řízení završené vydáním přidělové listiny, takže přidělci podle zákona č. 142/1947 Sb., u nichž vklad vlastnického práva do pozemkových knih nebyl do 31. 12. 1950 proveden, nabyli vlastnického práva k nim dnem 1. 1. 1951, tj. dnem účinnosti občanského zákoníku č. 141/1950 Sb.

Přeneseno do poměrů dané věci to implikuje otázku, jaké podmínky musely být splněny - v postupech podle téhož zákona - pro to, aby stát k „opět zabraným“ nemovitostem (na základě rozhodnutí podle § 2 odst. 2, § 4 odst. 3 zákona č. 142/1947 Sb.) nabytl vlastnictví - rovněž - dnem 1.1.1951, případně později.

Podle § 3 odst. 2 zákona č. 142/1947 Sb. (ve spojení s § 7 vládního nařízení č. 194/1947 Sb., o soupisu pozemkového majetku pro revisi první pozemkové reformy a o jejím vyznačení ve veřejných knihách) se na návrh ministerstva zemědělství, učiněný na základě soupisu pozemkového majetku dle § 1, vyznačilo ve veřejných knihách, že jde o majetek, který jest předmětem revize (míní se tím tzv. „poznámka revise“, obdoba k § 16 záborového zákona, o uvedení v patrnost zabraného majetku knihovní poznámkou).

Podle § 2 zákona č. 329/1920 Sb. oznámil pozemkový úřad (resp. ministerstvo zemědělství) vlastníku zabraného majetku pozemkového, které jeho nemovitosti se rozhodl převzít podle svého pracovního plánu.

Podle § 13 zákona č. 215/1919 Sb. bylo nutné před skutečným převzetím osobám, které do té doby hospodaří na půdě, o jejíž převzetí jde, dát výpověď; podrobnosti stanovil zákon náhradový v

ustanovení § 12 a násl.

Z ustanovení § 14 bodu 2. zákona č. 329/1920 Sb. o převzetí bez předchozí výpovědi, na základě dohody s vlastníkem, dovodila dobová praxe i postup „dobrovolným odevzdáním“ nemovitostí vlastníkem a převzetí státem, jež „děje se protokolem sepsaným při zemědělské půdě na dvoře nebo statku, a při lesní půdě u ředitelství velkostatku, k nimž půda hospodářsky patřila. Protokol obsahuje prohlášení obou stran, že jedna z nich držbu pozemků odevzdává a druhá přejímá“ (viz Hácha, E., Hoetzel, J., Weyr F., Laštovka, K., :Slovník veřejného práva československého, svazek III, Brno 1934, Nakladatelství: Polygrafia - Rudolf M. Rohrer - Brno, str. 359, reprint, Eurolex Bohemia s.r.o., Praha 2000).

Jak se podává z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně a z toho, že s jeho skutkovými zjištěním se odvolací soud ztotožnil, všechny - uvedenému odpovídající - okolnosti byly pokládány v daném řízení za zjištěné.

Oba soudy však měly za to, že k přechodu vlastnictví na stát bylo zapotřebí, aby byla splněna (jiná) podmínka, že „stát vyjádřil vůli převzít majetek“, což „se muselo stát řádným správním rozhodnutím“. Jelikož k tomu nedošlo, uzavřel odvolací soud, stát „před rokem 1950“ vlastnictví nenabyl, a „ze stejného důvodu“ je nemohl nabýt ani po „vydání občanského zákoníku č. 141/1950 Sb., tzn. po datu 1.1.1951.“

S tímto závěrem se ztotožnit nelze.

A to již proto, že jej odvolací soud - nikterak (blíže) - nezdůvodnil. Není zřejmé, jaké rozhodnutí, jímž stát měl vyjádřit vůli revizí dotčený majetek převzít, měl na mysli, a v jakém právním předpisu by takové rozhodnutí mělo mít své zakotvení, resp. nalézat potřebnou oporu. Naznačený argument, že opak (absence takového rozhodnutí) by znamenal „odchýlit se od základních zásad kulturního právního řádu“, zjevně nepostačí, a podobné platí o úvaze, že „právní řád před rokem 1950 se vyznačoval zřetelnou tendencí vlastnictví chránit (jako jeden z pilířů, na nichž je postavena společnost)“. O nepřipustné nabytí vlastnictví „faktickým uchopením“, o němž uvažoval odvolací soud též, lze - vzhledem k popsáním postupům „převzetí“ zabraného majetku - hovořit (i kdyby „převzetí“ s vkladem do pozemkových knih ztotožněno nebylo) jen stěží.

Měl-li odvolací soud zde na mysli rozhodnutí (knihovního) soudu o povolení vkladu podle § 31 a násl., § 75 a násl. zákona č. 95/1871 ř.z., o zavedení obecného zákona o pozemkových knihách (knihovního zákona), pak vyslovil závěr - z pohledu jím zastávaného názoru, že převzetí nemovitostí v rámci postupů podle zákona č. 142/1947 Sb. se identifikovalo s vkladem do pozemkových knih - samozřejmý; tím totiž jen zopakoval, že nebylo-li vkladu ve prospěch státu, stát se nestal vlastníkem.

Odvolací soud rovněž nevysvětlil, dospěl-li k závěru, že stát nenabyl vlastnictví „před rokem 1950“, proč totéž podle jeho názoru platí i pro období po 1.1.1951, jestliže (zřejmě) připouští, že účinností zákona č. 141/1950 Sb. nastala v právním režimu nabývání vlastnictví (k nemovitostem) změna potud, že napříště intabulace (coby způsobu nabytí) třeba nebylo.

Co mělo být splněno pro přechod vlastnictví na stát ku dni 1.1.1951 vysvětluje část právní literatury (na kterou se odvolací soud odvolával) tak, že „převzetí“ nemovitosti (po odpadnutí podmínky intabulace) pak je „tím, co zbylo“, a tím má být tzv. vkladní listina, již v případě zabraných nemovitostí podle předpisů o pozemkové reformě představuje „výrok správního úřadu, jenž je soudně vykonatelný“.

Tento názor však přijmout nelze; vystihuje totiž tendenci přenášet - logicky i právně nepřipustně - instituty předchozího právního režimu (nabývání vlastnictví) do režimu následně účinného, v němž již oporu neměly. „Výrok správního úřadu, jenž je soudně vykonatelný“, totiž není ničím jiným (ostatně pramen, z něhož odvolací soud vycházel, odkazuje výslovně na ustanovení § 33 písm. d/ zákona č. 95/1871 ř.z., knihovního zákona) než specifickou podmínkou právě toho vkladového režimu nabývání vlastnictví k nemovitostem, který byl ku dni 1.1.1951 opuštěn. Po 1.1.1951, nebylo-li třeba vkladu, nebylo třeba ani „výroku správního úřadu“ (podle § 33 písm. d/ knihovního zákona), a jeho existence, případně neexistence, tudíž být jakkoli rozhodnou nemůže.

Odvolací soud nerozlišoval, co se stalo - z hlediska nedokončených postupů záboru nemovitostí - již dnem 1.1.1951, kdy nabyl účinnosti zákon č. 141/1950 Sb., a co se mohlo stát po tomto dni. Zcela stranou jeho pozornosti tím zůstala otázka, jak - z hlediska jím zaujatého názoru - by mohl stát vlastnictví k „opět zabraným“ nemovitostem nabyt nikoli ku dni 1.1.1951, ale poté, jestliže postupy podle zákona č. 142/1947 Sb. by probíhaly (a není důvod je vyloučit) i po 1.1.1951 (protože dotud nebyly dokončeny vkladem do pozemkových knih). Jinými slovy, jaké správní rozhodnutí (aniž by bylo zapotřebí vkladu) měl podle odvolacího soudu stát vydat, aby jím „vyjádřil vůli převzít majetek“, a čemu by - podle poté účinných právních předpisů (a kterých) - mělo takové rozhodnutí sloužit. Opomenut tak zůstal výklad § 562 zákona č. 141/1950 Sb., podle kterého ustanoveními tohoto zákona se (zásadně) řídily i právní poměry vzniklé před 1.1.1951, zatímco do tohoto dne právem dřívějším.

Právní názor, že k přechodu vlastnictví na stát bylo v dané věci zapotřebí, aby stát „vyjádřil vůli převzít majetek řádným správním rozhodnutím“, tedy za správný (není vyloučeno, že jen dosud) považovat nelze. Jelikož na tomto názoru rozhodnutí odvolacího soudu spočívá, je namístě závěr, že dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř. byl zde uplatněn důvodně.

Tomu odpovídá, že dovoláním napadené rozhodnutí nemůže být kvalifikováno jako správné, a Nejvyššímu soudu nezbylo, než je proto zrušit (§ 243b odst. 1 o.s.ř.); jelikož stejnou vadou nesprávného právního posouzení věci trpí i rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil i je, a tomuto soudu věc vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Práva dětí](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Zemědělská půda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Samospráva \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)
- [Telekomunikace](#)
- [Účelová komunikace \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Územní plán \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)